

Projekt "Kulturotwórcze znaczenie jarmarków i targów na Sądecczyźnie - badania i popularyzacja"

Zadanie o charakterze popularyzatorskim przybliży kulturotwórczą i społeczną rolę jarmarków i targów w tradycji ludowej i mieszczańskiej Sądecczyzny. Ma na celu upowszechnienie i utrwalenie tradycji jarmarcznych, rzemieślniczych i handlowych miasta i okolic poprzez różnorodne działania interdyscyplinarne: realizację kwerend (archiwalnych i terenowych wraz z rejestracją filmową) nt. tradycji jarmarcznych, współczesnych targów i rzemiosł tradycyjnych, organizację dwóch jarmarków: średniowiecznego i galicyjskiego opartych na pokazach dawnych i tradycyjnych umiejętności rzemieślniczych i lokalnych tradycji kulinarnych oraz przygotowanie wystawy kolekcji strojów ludowych i mieszczańskich ze zbiorów Muzeum z katalogiem i warsztatami edukacyjnymi. Projekt uzyskał dofinansowanie MKiDzN w ramach programu: Dziedzictwo kulturowe, priorytet: Kultura ludowa i tradycyjna.

Celem zadania jest przybliżenie tradycyjnych praktyk społeczno--kulturowych jakimi były doroczne jarmarki i cotygodniowe targi odbywające się w miastach i wsiach Sądecczyzny, wskazanie na ich kulturotwórcze funkcje, a także prześledzenie przemian jakim ulegały od czasów średniowiecznych do współczesności. Jedne z największych i najstarszych jarmarków i targów w tej części Małopolski przez stulecia odbywały się w Nowym Sączu, politycznym, ekonomicznym i kulturalnym centrum regionu (miasto otrzymało prawo organizowania pierwszego jarmarku już w 1292 r. wraz z przywilejem lokacyjnym Wacława II). Stymulowały rozwój rodzimej wytwórczości rzemieślniczej i przemysłu, utrzymywały lokalne, regionalne i międzynarodowe kontakty handlowe, wpływały na kształt lokalnej kultury zarówno mieszczańskiej, jak i ludowej. Były miejscem wymiany nie tylko towarów i produktów rolnych i spożywczych, ale także idei, wiedzy i nowinek technicznych, kształtowały modę i upodobania kulinarne. Pełniły funkcję ekonomiczną, ale dla mieszkańców miast i ludności napływowej stanowiły także rodzaj festiwalu folklorystyczno-kulturalnego.

Jarmarki odbywały się co roku w stałym terminie, zazwyczaj przy okazji świąt kościelnych, na placu przy kościele lub na rynku miasta, w sąsiedztwie kościoła. Miasta mogły otrzymać prawo do organizacji kilku jarmarków, i tak w Nowym Sączu było ich nawet pięć. Dzięki królewskim przywilejom Nowy Sącz stał się miastem jarmarcznym, co w dużej mierze przyspieszyło jego rozwój. Już w 1329 r. rajcy miejscy mogli uzgodnić z Krakowem drogi handlowe, układ ten zresztą potwierdzono w 1453 r. Następnie za panowania Kazimierza Wielkiego kupcy sądeccy uzyskują ułatwienia w handlu solą na Spiszu, zwolnienia z ceł na trakcie krakowskim, na Węgry oraz Ruś.

Jarmarki miały charakter uroczysty, a ich organizacja była nobilitacją dla miasta. Przybywała na nie ludność z najdalszych regionów kraju i z zagranicy, m.in. z Węgier i Czech. Główne towary jakimi handlowano na Sądecczyźnie to: wino węgierskie, zboże, woły, sól, produkty leśne, len, sukno, metale, wyroby rzemieślnicze (np. kosy i sierpy), broń (w XV w. miasto było miejscem produkcji mieczy i elementów zbroi). Jarmark św. Małgorzaty stał się dla miasta jednym z głównych elementów jego rozwoju ekonomicznego, a co za tym idzie politycznego i kulturalnego. W okresie jarmarków zmieniał się prawo w mieście. Zarówno przywileje świeckie jak i kościelne zawierały zapisy gwarantujące kupcom w czasie trwania dorocznych targów bezpieczeństwo osobiste i ochronę towarów, nazywane „pokojem jarmarcznym”. Przez całe wieki jarmarki stanowiły miejsce, gdzie spotykała się ludność miejscowa i okoliczna oraz przyjezdni goście, ludzie stroili się w odświętne i eleganckie ubiory, tu też nabywali elementy garderoby, tkaniny, ozdoby.

Tradycje jarmarczne przetrwały do czasów zaborów, kiedy to w Galicji z braku towarów w sklepach stanowiły jedyne miejsce zdobycia poszukiwanych produktów i wyrobów gospodarczych, codziennego użytku czy ekskluzywnych. Do miasta przyjeżdżali sprzedawcy produktów luksusowych oraz codziennego użytku, kupcy i handlarze obwoźni, jak: maziarze, garncarze, koszykarze, bednarze, rymarze, itp. Była to również okazja do występów wędrownych śpiewaków, kuglarzy, trup teatralnych, czy zarobku dla wróżących cyganek, rabusiów i szulerów. Z kolei targi odbywały się regularnie co tydzień, np. we wtorek i w piątek. Podobnie jak w przypadku jarmarków do ich organizacji wyznaczano pewne punkty w mieście, były to zazwyczaj place lub rynek miasta. W tych ustalonych lokalizacjach sprzedawano stały asortyment, wg przepisów miejskich, które określały co można sprzedawać, gdzie i kiedy. Handlowano głównie żywnością (jaja, mleko, sery, mięso, owoce i warzywa, itp.), zbożami, inwentarzem żywym (kury, krowy, itp.), wyrobami użytkowymi, sprzętami gospodarskimi czy skórami.

Wydarzenia planowane w projekcie:

15 i 16 lipca 2017 r. - impreza plenerowa Jarmark św. Małgorzaty / plac kolegiacki, otoczenie ruin zamku

od 4 sierpnia do 31 października 2017 r. - wystawa strojów ludowych i mieszczańskich ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu / Dom Gotycki

27 sierpnia 2017 r. - impreza plenerowa Jarmark galicyjski / Miasteczko Galicyjskie

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Współorganizatorzy zadania:

Urząd Miasta Nowego Sącza

Zespół Szkół nr 7 w Nowym Sączu

Zespół Szkół w Podolu-Górowej

Muzeum Dwory Karwacjanów i Gładyszów w Gorlicach

Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół w Podolu-Górowej "Działajmy razem"

Łemkowski Zespół Pieśni i Tańca Kyczera w Legnicy

Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych przy Środowiskowym Domu Samopomocy

"Jesteśmy..." w Nowym Sączu

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

 MAŁOPOLSKA